

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

**TSUMBANDILA YA VHUGUDISI NA VHUGUDI HA
ZWIBVELEDZWA ZWA VHUSIKI NA ZWAVHUDAVHIDZANI**

TSHIVENDA

**LUAMBO LWA HAYANI
LUAMBO LWA U ENGEDZA LWA U THOMA
LUAMBO LWA U ENGEDZA LWA VHUVHILI**

GIREIDI 10-12

2010

THEBULU YA ZWI RE NGOMU

ZWI RE NGOMU	SIATARI
1. NDIVHO	03
2. U N̄WALA SA MAITELE	03
3. TSHAKA DZA MAANEĀ	04
3.1 Maanea a u anetshela	04
3.2 Maanea a mbuletshedzo	05
3.3 Maanea a tsenguluso	05
3.4 Maanea a u t̄at̄a	06
3.5 Maanea a disikhesivi / u t̄at̄a ho linganyiswaho	06
3.6 Maanea a khumbudzo kana a u vhuisa muhumbulo	07
3.7 Tshivhumbeo tsha maanea	08
4. ZWIBVELEDZWA ZWILAPFU ZWA VHUDAVHIDZANI	09
4.1 VHURIFHI VHU SI HA FOMAḽA	09
4.2 VHURIFHI HA FOMAḽA	10
4.3 MEMORANDAMU	11
4.4 ADZHENDA NA MAAMBIWA A MUṽANGANO	13
4.5. ḽIN̄WALOVHUNE / KHARIKHUḽAMU VITHAE	15
4.6 NGANEĀ VHUTSHILO YA MUFU	17
4.10 MUVHIGO	17
4.7 ATHIKIḽI YA GURANNḽA / MAGAZINI	20
4.8 EDITHORIALA	21
4.9. KHOLUMU	22
4.11. INTHAVIYU	22
4.12 TSHIPITSHI	24
4.13 MUFHINDULANO	25
4.14 TSENGULUSO / RIVIWU	26
5. ZWIBVELEDZWA ZWIPFUFHI ZWA VHUDAVHIDZANI	28
5.1 KHUNGEDZELO	28
5.2 FUḽAYASI	28
5.3 PHOSIṽARA	29
5.4 MASIA NA NDAELA	31
5.5 DAYARI	31
5.6 GARAṽA YA THAMBO	32
5.7 GARAṽA YA POSWO	33
5.8 U ḽADZA FOMO	34

1. NDIVHO

Heji jiriwalo ji nga shumiswa nga vhadededzi na vhagudi vha Luambo lwa Hayani, luambo lwa u Engedza lwa u Thoma na Luambo lwa u Engedza lwa Vhuvhili . Ji dovha ja thusa u funza na u riwala zwibveledzwa zwa vhusiki na zwa vhudavhidzani.

2. U RIWALA SA MAITELE

U riwala na u ola zwibveledzwa ndi maitele a bvelelaho a tshi ya phanda. Ndi zwa ndeme u nea vhagudi tshifhinga uri vha kone u ita maitele haya. Vha fanela u:

- nanga tshoho, ndivho na u vha vha tshanganedzaho mafhungo a zwa zwibveledzwa zwi teaho u riwalwa kana u olwa
- haseledza nga mihumbulo yo fhambanaho vha tshi shumisa, sa tsumbo, mimepe ya mihumbulo, tshathi i elelaho, mitevhe
- kwama zwiko zwo teaho, u nanga mafhungo o teaho nahone vha dzudzanya mihumbulo iyo
- bveledza mveto-mveto ya u thoma i dzhielaho ntha: ndivho, u vha vha tshanganedzaho mafhungo, tshoho, lushaka lwa tshibveledzwa
- vhalala mveto-mveto ya u thoma nga u sasaladza nahone vha wana maambiwa-vho a bvaho kha vhanwe (khonani dza khasini, vhadededzi, vha muta)
- bveledza mveto-mveto nnzhi hu ne zwa konadzea
- vhalulula (hune zwa tshoda u dovha u amba nga hazwo), u vhalulula u tshi khakhulula he ha khakhea na u sedzulusa mveto-mveto nga vhusedzi
- bveledza mveto-mveto yo olwaho zwavhuqi ya u fhedzisa.
- humbula nga ha u saukanya tshibveledzwa tsha u fhedzisa nga ene mupe na musi e na vhanwe vhagudi ngae na musi e na mudededzi.
- U nekedza tshibveledzwa tsha u fhedzisa nga u tshodou pfa mihumbulo ya thanga dzawe, vhadededzi, vhabebi na vhanwe vha re na dzangalelo.

Thanyelani

- Vhagudi vha tea u riwala nga misi yothhe. Dzhenala dza tshuvha jiriwe na jiriwe kana vhege riwe na riwe, dzine dza sa tsholiwe lwa tshiofisi, ndi zwishumiswa zwa ndeme kha u tshutwedza uri hu riwaliwe.
- Kha u riwala ha tshiofisi, vhadededzi vha eletshedziwa u linga tshikili tshithihi kana tshipiqa tshatsho tshine tsha khou gudiwa musi hu tshi khou itwa mushumo uyu. Tsumbo, zwikili zwothhe zwa luambo a zwo ngo tea u ambiwa ngazwo kha jiga jiriwe na jiriwe ja kuitele kwa mushumo uyu sa zwo iteaho murahu. Ngauralo u riwala sa tshikili zwo hangwiwa lunzhi. Zwo tea u wana u linga ha vhulondo.

- Thangana ya murole i tea u kona u sedzulusa mushumo wa muñwe ngae sa izwi tshi tshipiḁa tsha ndeme kha maitele a u ñwala. Tshipiḁa tshihulwane tsha mvelelo iyi ndi u ñekedza mushumo wo tou ñwaliwaho. U nga tou kovhekanywa kha vhagudi, vhadededzi, tshikolo tshoṱhe, vhabebi kana vhañwe vha kwameaho nga u ṱanḁavhuwa. Mugudi u ḁo ḁikukumusa nga tshibveledzwa tsho vhinwaho tsha fhedzwa.
- Vhagudi vha tea u vhudziwa nga ha mvumbo na ṱhoḁea dza zwibveledzwa zwa vhusiki zwo fhambanaho. Ṱhaluso pfufhi ya tshaka dza maanea ane vhagudi vha tea u a ñwala i tevhela afha fhasi.

3. TSHAKA DZA MAANEA

Maanea ana tshaka dzo fhambanaho. Ndi zwa ndeme u ḁivha tshaka dzo fhambanaho dza maanea. Hafha fhasi ri khou vha ñekedza mafhungo a angaredzaho tshaka dzoṱhe dza maanea.

3.1 Maanea a u anetshela

Maanea a u anetshela a anetshela nganea kana a anetshela zwo bvelelaho kale. Zwi nga ñwaliwa nga kuvhonele kuñwe na kuñwe.

Ṱhoho dza tsumbo:

1. Ro vha ri kha tshifhinga tshavhuḁi. Hu tshi ri zwiliwa zwavhuḁi, muzika na khonani dzi funeaho, zwoṱhe zwi hone. Khathihi fhedzi ha mbo vha na u kuḁana hu dzinginyaho na shango. Ñwalani nga zwo bvelelaho.
2. Mafhungo a vhuḁisa e makhulu wanga vha mmbudza.

Musi ni tshi ñwala maanea a u anetshela ni dzhie le nzhele zwi tevhelaho:

- Tshiṱori tshi fanela u vha na mudzedze wo kwaṱhaho nahone tshi tendiseaho naho tsho ḁisendeka kha muhumbulelwa.
- Maanea a u anetshela kanzhi a ñwaliwa kha tshifhinga tsho fhiraho. Phara ya mvulatswinga i fanela u kokodza dzangalelo ḁa muvhali. Kanzhi maanea avhuḁi a a kona u swikelela tshipikwa tsho livhiwaho. Magumo a takadzaho a songo ḁowealeaho a fha tshiṱori muḁifho wone–wone.
- Dzangalelo ḁa muvhali ḁi tea u dzula ḁo fariwa u swika magumoni. Tshitaila, zwishumiswa zwa u kokodza, na nyito zwi tea u kwaṱhisa vhuṱanzi ha dzangalelo ḁi yaho phanḁa.
- Nganetshelo yo bvelaho phanḁa i bvisela khagala zwinzhi nga ha zwipfi zwi ngaho sa u vhona, muungo, muthetshelo, munukho na vhuḁipfi ha maano. Maanea a u anetshela kanzhi a vha na u ṱalutshedza ho khwaṱhaho.

3.2. Maanea a mbuletshedzo

Kha maanea a mbuletshedzo, muñwali u buletshedza kana u ṭalusa tshithu u itela uri muvhali a kone u tshenzhela ṭhoho ine ya khou buletshedzwa nga ndila i re khagala. Hu nga ṭaluswa muthu kana tshithu.

Ṭhoho dza tsumbo

1. Lufhera lwa u lindela n̄anga ya māto. Ṭalusani vhuḍipfi kana kuvhonele kwañu.
2. Ṭalusani vhusiku ha maḍumbu.

Musi ni tshi n̄wala maanea a mbuletshedzo ni dzhie n̄zhele zwi tevhelaho:

- Muñwali u tea u sika tshifanyiso nga maipfi. Maipfi na kuambe zwi nangiwa nga n̄zhele u itela u swikelela mbuyelo yo lavhelelwaho.
- Zwifanyiso zwa u vhona, muungo, u pfa, muthetshelo na u kwama zwi nga shumiswa uri ṭhaluso kana mbuletshedzo i vhe khagala.
- Figara dza muambo dzi nga shumiswa nga ndila ya mvelo. Vhagudi kanzhi vha tea u vha na tshenzhemo na ṭhoho. Zwi konḁa nga maanḁa u ṭalusa tshithu muthu a si na ndivho ye a tou tshenzhela ene muñe.

3.3 Maanea a tsenguluso

Kuñwalele kwa tsenguluso ku ḁivhadza mihumbulo kana mafhungo nga ndila i p̄falaho. Aya ndi maanea a mbuno ane khao muñwali a ṭalutshedza mihumbulo kana a n̄ea mbuno nga sisiteme. Maanea a tsenguluso a itelwa ṭhoḁisiso yavhuḁi na hone mihumbulo i sumbedzwa nga u n̄ea mbuno na dzimbalo.

Ṭhoho dza tsumbo

1. Vhathu vha fhiraho tshigidi vha lovha khomboni dza badani nga holodei ya Nyendavhusiku. Khakhathi iyi i nga fheliswa hani dzibadani dzashu?
2. Haseledzani uri ni nga zwiitisa hani u tshimbila ni tshi kuvhanganya tshelede ya vhuḁambo ha u onesana ha maḁiriki.

Musi ni tshi n̄wala maanea a tsenguluso ni dzhie n̄zhele zwi tevhelaho:

- Hu na ṭhoḁea ya u p̄fesa ṭhoho zwavhuḁi.
- Ṭhoḁisiso yavhuḁi ndi ya ndeme sa izwi mafhungo a tshi tea u tikedzwa nga mbuno.

- Ngauri muvhali a nga vha a si na u pfesesa ho khetheaho ha tshoho, muñwali u fanela u bvisela khagala maipfi ane a nga vha a songo dowealea.
- Mihumbulo i fanela u dzudzanywa nga ndila ine ya pfala na hone ya bvisa muvhali kha zwi sa dhiwi ya mu isa kha zwi divheaho.
- Maanea a tsenguluso a anzela u ñwaliwa kha tshifhinga tsha zwino.

3.4 Maanea a u tātā

Kha maanea a u tātā muñwali u na kuvhonele kwo khetheaho nahone u tātā u itela u imelela kana u tikedza vhuimo hawe. Kuvhonele kwa muñwali ku fanela u vha khagala kha mushumo wothe. Aya ndi maanea a dzhiaho sia ane khao muñwali a lingedza u tendisa muvhali u kovhekana nae kuvhonele kwawe kana u vhona zwithu nga iṭo lawe.

Tshoho dza tsumbo

1. Thelevishini i vhulaha vhusiku. Ni a tenda naa?
2. Vhumatshelo ha Afrika Tshipembe vhu langwa nga vhubindudzi ha mashango a nṇa. Neani kuvhonele kwanu.

Musi ni tshi ñwala maanea a u tātā ni dzhie nzele zwi tevhelaho:

- Thomani maanea anu nga u amba kuvhonele kwanu kwa tshoho nga ndila ya inwi muṇe nahone ya maanda. Neani vhuṭanzi ha u diimelela ho vhalaho u tikedza muhumbulo wanu. Kuvhonele kwo khwaṭhaho ku ḑo bvisela khagala muhumbulo wanu. Zwishumiswa zwo fhambanaho zwa u kokodza na thekheniki dza u kwengweledza dzi tea u shumiswa.
- Luambo lwo shumiswaho lu na u nyanyuwa nahone lu nga nyanyula fhedzi. A lu tei u vha lwa vuhali. Magumo a tea u vha fhungo lo khwaṭhaho, li re khagala nahone li tendiseaho li sumbedzaho kuvhonele kwa muñwali.

3.5 Maanea a disikhesivi / u tātā ho linganyiswaho

Maanea a disikhesivi ha dzhii sia nahone a na ndivho ya u nea kuvhonele kwo linganelaho kha masia othe a u tātisana. Muñwali u dzhiela nṭha zwiteṇwa zwo fhambanaho zwa tshoho ine ha khou haseledzwa ngayo, a nekedza mavhonele o fhambanaho a sa dzhii sia. Muñwali a nga swika kha mawanwa magumoni a maanea fhedzi u imelela na u saṭhula zwi tea u vha na ndinganelo nahone zwa senguluswa lu re khagala vhukatini ha maanea.

Thoho dza tsumbo

1. Nwalani maanea ane khao na nea tsumbo dza u imelela na dza u sathula u thutha thumbu.
2. Vhagudi vha fanela u kona u dinangela bugu dza litheretsha dzo randelwaho vhone vhae. Haseledzani fhungo ili ni tshi sedza masia othe alo.

Musi ni tshi nwala maanea a disikhesivi ni fanela u dzhiela ntha zwi tevhelaho:

- Muñwali u fanela u pfesesa na u kona u sumbedza masia othe a fhungo la u tatisana nga ndila ya u sa dzhia sia nahone e na ndivho ya mafhungo.
- U nwala hu fanela u vha havhuḁi, ho humbuliwaho zwavhuḁi nahone hu sa dzhii sia, hu fanela u vha na mafhungo o fholaho, u humbulwa na u tikedzwa zwavhuḁi.
- Thounu i tea u vha i songo nyanyuwaho nahone i tshi tendisea hu si na u dihudza.
- Muñwali a nga nea tsumbo ya kuvhonele kwawe magumoni a maanea awe, fhedzi hezwi zwi fanela u itwa kha magumo fhedzi.

3.6 Maanea a khumbudzo kana a u vhuisa muhumbulo

Kha maanea a khumbudzo kana u vhuisa muhumbulo muñwali u elekanya muhumbulo a vhea vhuḁipfi na u nyanyuwa hawe.

Thoho dza tsumbo:

1. Ndi zwine nda humbulisa zwone mudededzi wa khwiḁesa ane nda tama u vha nae.
2. Neani kuvhonele kwanu kwa vhutshilo na uri vhu fanela u tshiliwa nga ndila-de.

Musi ni tshi nwala maanea a khumbudzo ni fanela u dzhiela ntha zwi tevhelaho

- Maanea a khumbulo a dzhia sia.
- Vhuḁipfi na u nyanyuwa zwi tamba tshipiḁa tshihulwane.
- Tshipiḁa tshi vhonele tsha maanea tshi nga vha tsha u talusa. Thaluso idzi dzi fanela u vha khagala nahone dza livhiswa kha u sikulula mihumbulo kana vhuḁipfi ha muñwali kha muvhali.
- Mihumbulo/ngelekanyo/ vhuḁipfi i zwine zwa bviswa zwi fanela u dzumbulula u fulufhedzea na u dzhenelela ha ene muḁe

3.7 Tshivhumbeo tsha maanea

Mathomo

Kha mathomo a ri sokou thoma na u amba. Mafhungo a fanela u nea ludungela. Muvhali u fanela u pfa sia le muñwali a dzhia. Mathomo a fanela u kunga. Ha ngo fanela u lapfesa.

Mutumbu

U tevhela mathomo, wone wo vhumbwa nga dziphara. Phara inwe na inwe i vha i na muhumbulo wayo. Hu fanela u vha na ndunzhendunzhe yavhuḽi kha dziphara. Hezwi zwi a konwa na nga u shumisa maṽanganyi sa ngauralo, nga zwenezwo, sa izwi. A si zwavhuḽi u shumisa lushaka luthihi lwa mafhungotswititi. Hu fanela u shuma-vho mafhungombumbano na mafhungotserekano. Kha ri lavhelese zwine phara dza fanela u vha zwone:

Dziphara

Phara inwe na inwe i fanela u kuvhatedza muhumbulo muthihi. Zwi amba uri phara a i nga khethiwi zwi tshibva kha tshivhalo tsha mitaladzi. Zwi ḽo bva kha u vhinwa ha mihumbulo. Mutaladzi wa u thoma ndi wone wo hwalaho muhumbulo muhulwane. Miñwe yoṽhe i tatamudza wonoyu muhumbulo muhulwane. Iyi ndi mitaladzi ya u tika. Mutaladzi wa u fhedza u vhina phara dzoṽhe.

Magumo

Phara ya u fhedza i u swolodela mihumbulo yoṽhe. Muñwali u bvisa vhuḽipfi hawe nga ha ṽhoho. Muvhali u fanela u zwi pfa uri mafhungo a khou vhiniwa. Hu nga ḽi shumiswa maipfi a ngaho: *Ndi tshi khunyeledza..., ndi vhina ngauri* na mañwe.

4. ZWIBVELEDZWA ZWILAPFU ZWA VHUDAVHIDZANI

Tsumbo dze dza newa dza zwibveledzwa zwa vhudavhidzani ndi dza nyambo dzo fhambananaho. Hu na dza Luambo lwa Hayani. Ha vha na dza Luambo lwa u Engedzedza lwa u Thoma. Dziñwevho dza divha dza Luambo lwa u Engedzedza lwa Vhuvhili. Dziñwe dzo newa ho sedzwa gireidi ya luambo.

4.1 VHURIFHI VHU SI HA FOMAḼA

Vhurifhi hovhu ndi hune muthu a ñwala a tshi khou ñwalela khonani kana shaka kana muñwe-vho, tenda mafhungo a hone a vha e a vhenevho sa vhathu zwi sa kwami tshiimo tsha muñwe tsha ofisini.

Vhurifhi vhu si ha fomaḼa vhu na tshivhumbeo tshi tevhelaho:

- Diresi nthihi ine ya tevhelwa nga datumu
- Diresi i tewa u ñwalwa nga vhuḽalo
- Zwiga zwa u vhala a zwi shumiswi mafheleloni a mutaladzi kha diresi
- Datumu i tea u ñwalwa nga vhuḽalo
- Theshano: Ni ñwala khonani yanga ...,Muzwala wanga.....
- Mafheleloni a mutaladzi wa theshano tshiga tsha u vhala a tshi shumiswi.
- Marangaphanda a ñea ludungela muvhali nga ha mafhungo ane a ḽo vhala ngao kha vhurifhi uvho.
- Mutumbu: Afha luambo hu shumiswa lwo teaho, lu si na miswaswo.
- Nyonesano/phendelo : Zwiga zwa u vhala a zwi shumiswi mafheleloni ha mitaladzi ya nyonesano.

Tsumbo ya vhurifhi vhu si ha tshiofisi

PO .Box 3298
Ṱhohoyandou
0950
22 Ṱhafamuhwe 2009

Khonani yanga Takalani

Ni a divha ndo ri u pfa mafhungo aṽu nda tou ri ndi swika lini hayani nda ni ñwalela luñwalo ulwu. Khonani ngoho no ntakadza.Shango loṽhe na dziradio dzi amba inwi. Hu si yone Phalaphala FM. Ro pfa u pfi no vhone na kha SABC 2. A hu kundwe na vhahuluhulu no no vha vhone.

Ndi khou ñaṽa u ḽifhelwa nga u vha khonani yaṽu. Mishumo yaṽu ndi mihulu. Ndi zwavhuḽi u khunyeledza miñwe ya mirero hafha ri tshi khou tshila. Inwi no zwi ita zwa u sumbedza uri 'maña a mutukana a si vhumatshelo hawe'.

Ni kha ɗi vhuya na zwi humbula? Hezwiḽa vuḽaimatshini i tshi khou fhira ri tshi khou tamba ra litsha zwoṯhe ra thoma u i imbelela, 'ṯharabuḽei, ṯharabuḽei'. Zwino inwi ni vho tou i reila. Zwi ṽea fulufhelo hezwi. Nga hezwi zwoṯhe khonani yanga ṽe ndi khou lingedza u amba uri, 'Mufhululu'.

Vhoṯhe vhane vha ni ɗivha vha wana ṯhuṯhuwedzo nga zwe na swikelela. Ndi vhanzhi vhane vha tama uvha zwine na vha zwone. Ndi ni tamela mashudu kha mushumo waṽu.

Yaṽu khonani
ḽivhaene

4.2 VHURIFHI HA FOMALḽA

Ndi vhuirifhi vhune ha vha na ṯhoḽea dzi tevhelaho:

- **ḽiresi** dzi tea u vha mbili: ya muṽwali na ya hune ha khou ya hone
- **Datumu** i tea u ṽwalwa nga vhuḽalo kha ɗiresi ya u thoma
- ḽiresi ya vhuvhili i tea u thoma nga mufari wa tshiimo sa Mulanguli, Muṽwaleli n.z.
 - Ni ṽwala **ṯhoḽo ya mafhungo**, na mboḽi ṽwala zwine na khou ṯoḽa zwone ni sa monamoni.
- Zwiga zwa u vhalala a zwi shumiswi
- **Theshano**: Ni ṽwala Aa! / Nndaa! Kana vhuimo ha muṯanganedzi, Tsumbo: ṯhoḽo ya tshikolo ,Vho-Mme Netshilaṯa
- **ṯhoḽo ya mafhungo**: I tea u ṽwalwa nga madanzi hu u itela uri vhaṽwalelwa vha ṯavhanye u ɗivha mulaedza. Arali ṯhoḽo i songo ṽwalwa nga madanzi, kha i tou talelwa.
- **Mutumbu**: Luambo lu shumiswaho lu tea u anḽana na tshiimiswa tshine tsha khou ṽwalelwa. Mafhungo kha ṽwalwe nga vhuḽalo u itela uri vhaṽwalelwa vha pfesese mulaedza.
- **Nyonesano/ phendelo**
 - o Ni ṽwala: Wavho a fhulufhedzehaho
 - o Ni tshi fhedza ni tea u ṽwala dzina na tshifani ngauri a vha ni ɗivhi.
 - o Muṽwali u tea u saina. Madzina awe a ṽwalwa nga fhasi ha tsaino.
 - o Zwiga zwa u vhalala a zwi longelwi.

Tsumbo ya vhurifhi ha fomala / Tshiofisi

13691 Igologola Street
Eastfield Ext 10
VOSLOORUS
1475
20 Lxara 2009

Tshohoyatshikolo
Lethulwazi Comprehensive School
P.O.BOX 12014
RUSLOO
1675

Aa! / Nndaa!

KHUMBELO YA U TANGANEDZWA SA MUGUDI

Ndi khou humbela u tangedzwa sa mugudi tshikoloni tshavho kha gireidi 12. Zwino ndi khou nwala vhurifhi uvhu ndi khou dzeha tshikoloni tsha Tshiawelo Sekondary.

Ndi muthu wa mafulufulu kha u guda. Ndi a kona u tamba mitambo minzhi sa u raha bola na u gidima zwipotswo. Ndo longela ripoto yanga ya vhukati ha rwaha khathihi na tshanziela yanga ya mabebo. Ndi kanzhi ndi tshi wana pfufho kha mitambo ya u gidima. Ndi nga takala nga maandla arali khumbelo yanga i tshi nga tangedziwa.

Wavho a fhulufhedzeaho

M. Ndou

Mbulaheni Ndou

4.3 MEMORANDAMU

Memorandumu ndi lunwalo lupfufhi lwa tshiofisi lushumiswaho kha vhudavhidzani ha nga ngomu kha tshiimiswa / dzangano / khamphani. Ndivho ya memorandumumu ndi u pfukisa mulaedza nahone u vha wo disendeka kha thero kana fhungo litihi fhedzi. U nga shumiswa kha u pfukisa ndivhadzo, u humbudza, u tshisa khumbelo, u tshisa mbilaelo, u tshuwedza na u fhembeledza vhashumi kana mirado ya dzangano kana tshiimiswa. Ndi zwavhuqi u dzhiela nzhele uri memorandumumu u fanela u tshuwedza muya wa vhuthu. Zwi amba uri naho fhungo line la khou ambiwa ngalo li tshi vhavha nga maandla u tshuwedza vhuthu zwi dzula zwi khombekhombe.

Memorandamu u tea u vha na zwi tevhelaho:

- Dzina la feme, dzangano kana tshiimiswa
- Vhubvo
- Vhuyo
- Datumu
- Thoho ya fhungo
- Fhungo / Mulaedza
- Zwiitisi
- Tsiangane na thuthuwedzo
- Themendelo
- Tsaino na datumu

Memorandamu wo fhambana na vhurifhi. Khawo a ri nwali dresi na theshano. Kha dzikhamphani khulwane memorandamu u nwalwa kha siatari li re na madzina na logo ya khamphani. Hezwi zwi ita uri muzwi wawo a sa tsha twa a tshi nwa dzina la khamphani. Vhunga memorandamu u tshi fanela u amba nga fhungo lithi na u vha mupfufhi.

Tsumbo ya memorandamu

LUNWANNGWE SECONDARY SCHOOL

Vhubvo: Khoro ya vhagudi
Vhuyo: Thohoyatshikolo
Datumu: 28 Lambamai 2009
Nomboro ya faela: 07/2009

Thoho: U TSWIWA HA NDAKA TSHIKOLONI

Fhungo: Vhulangi ha tshikolo kha vhu wane dziwe ndila dza u khwatshisa tsireledzo tshikoloni thundu I tsireledzee.

Tsiangane na thuthuwedzo: Tshikoloni hafha hu na masekhurithi o tholwaho mushumo wao muhulwane u wa u vhona uri thundu yo tsireledzea. Tshe havha masekhurithi vha thoma u shuma ndi hone thundu i tshi kho tou tsweswa. Vha litsha mushumo wavho vha vho shuma u linda ri vha vha tshikolo.

Themendelo: Hu themendelwa uri hu sudzuluswe masekhurithi vha re hone hu tswa mañwe vhunga a re hone zwi khagala uri a khou kundelwa.

Tsaino: Sambo S.K (Mudzulatshidulo)

4.4 ADZHENDA NA MAAMBIWA A MUṬANGANO

Adzhenda

Adzhenda ndi mutevhe wa zwiteṇwa zwi angaredzaho mafhungo ane aḁo vha a tshi khou ambiwa nga hao muṭanganoni. Arali zwo tshimbila zwavhuḁi, i anzela u rumelwa na thambo ya muṭangano

Tshivhumbeo tsha adzhenda tshi nga angaredza zwitevhelaho:

Nṯha ha adzhenda hu tea u vha na ṯhoho, (I ṯalutshedzaho uri muṭangano ndi wa mini) ḁuvha ḁa muṭangano, tshifhinga na fhethu hune muṭangano wa khou farelwa hone.

Zwiteṇwa zwa ndeme:

1. U vula na u ṯanganedza
2. Vhathu vho ḁaho
3. Maambiwa a muṭangano wo fhiraho
4. U ṯanganedza maambiwa a muṭangano wo fhiraho
5. U rera zwi bvaho kha maambiwa a muṭangano wo fhiraho
6. Maambiwa maswa
7. Maṇwe maambiwa
8. U vala
9. ḁuvha ḁa muṭangano u tevhelaho

Maambiwa a muṭangano

Maambiwa a muṭangano a fanela u vha na tsheo dzo dzhiwaho lwa fomala dza rekhodiwa.

Kha ri dzhieḁe nzhele zwi tevhelaho:

- ṯhoho ya maambiwa i fanela u angaredza dzina ḁa tshigwada tsho dzhenelaho muṭangano uyo, **ḁuvha**, **fhethu** na **tshifhinga** tsha muṭangano.
- Vhathu vha re hone muṭanganoni. Vho ḁivhadzaho u kundelwa havho.
- U vhalwa ha maambiwa a muṭangano wo fhiraho, u ṯanganedzwa ha maambiwa na u sainiwa na u ṇwalwa ha datumu ya tsaino. Maambiwa a songo sainiwa kana u ṇwalwa datumu ḁuvha ḁe a ṇwalwa ngao. A lindela u vhalulwa vhathu vho no tendelana nao a kona u sainiwa.
- Hu ṇwaliwa fhedzi mbuno dza ndeme dzo ambiwaho na mihumbulo yo dzhiwaho. Hu shumiswa tshitaila tsha fomala nahone hu tshi shumiswa tshifhinga tsho fhiraho.

MAAMBIWA A MUTANGANO WA MIRAÐO YA GIREIDI 11 YA SEKONDARI YA RAMMBUÐA

Duvha la mutangano: 12 Lambamai 2009

Tshifhinga :Bureiki ya u thoma

Fhethu:Holoni thukhu

Thero:U nea mpho Elelwani malugana na gundo le a vha na lo siani la ndowetshumo ya vhulimi

MiraÐo i re hone:Takalani Muedi (Mudzulatshidulo), Sara Shumba (Munwaleli) na miraÐo ya kilasi yeneyi ya 30.

MiraÐo yo kundelwaho: Shonisani Rashaka na Maemu Ndadza.

U vula mushumo na u vhalwa

Mudzulatshidulo o vula mutangano khathihi na u tangananedza vhathu.

Maambiwa a mutangano wo fhiraho o vhalwa a tangananedzwa sa a re one a sainiwa.

ADZHENDA

A bvaho kha maambiwa a mutangano wo fhelaho

A ho ngo vha na mañwe a bvaho kha maambiwa. Mihumbulo nga ha tshifhiwa tshine tsha fanela u rengelwa Elelwani u takalela gundo lawe. Sara o Ða na muhumbulo wa magazini ya 'Home and Garden'. Mpho a Ða na wa watshi ya luvhondoni i re na alamu.

Maambiwa maswa

Sara Shumba o gaganya u ri Elelwani kha tou itelwa bepha la u pembelela gundo lawe siani la ndowetshumo ya vhulimi sa izwi gundo lawe hu gundo la nnyi na nnyi afha kilasini. Muhumbulo uyu wo takalelwa zwihulu nga vhunzhi ha miraÐo.

Mañwe maambiwa

Ho ṭahiswa fhungo ɭa uri hu tea u vha na ḍuvha ɭine zwithu zwoṱhe zwa tea u vha zwo khunyeledzwa. Tshavhuyo o gaganya ɭa 12 Nyendavhusiku sa ḍuvha ɭa u guma u dzudzanya vhuṱambo uhu.

U vala

Takalani sa mudzulatshidulo o vala mutangano

Ḍuvha ɭa muṱangano u tevhelaho

O ṭahisa dzi 16 Lara sa ḍuvha ɭine muṱangano une wa tevhela wa tea u farwa ngaṱo.

Tsaino

Takalani Muedi (Mudzulatshidulo
Sara Shumba (Muñwaleli)

4.5. ɭIÑWALOVHUÑE / KHARIKHUṬAMU VITHAE

ɭIñwalovhuñe ndi ɭiñwalo ɭi dzudzanywaho lwa vhudele ɭine ɭa buletshedza zwithu zwine muthu a vha zwone/a vha nazwo zwi kwamaho: vhuñe, zwa pfunzo, tshenzhemo ya mushumo, na vha mu ḍivhaho. Muthu u fanela u ñwala ɭiñwalovhuñe nga nḍila ine ɭa kona u mu ambela a siho. Ndi zwavhuḍi u kona u ñwala ɭiñwalovhuñe ɭine ɭa tou bula thwii zwine na vha zwone.

ɭIñwalovhuñe ɭi amba ḍivhazwakale ya vhutshilo ha muthu. Nga zwenezwo hu fanela u dzhielwa nzhele zwi tevhelaho:

Kha ɭi angaredze zwidodombedzwa zwoṱhe zwi elenaho na mushumo u ṱoḍeaho. I fanela u vha khagala nahone yo fara zwa vhukuma. Ndi zwa ndeme uri ɭi dzudzanywe nga nḍila i elanaho na mushumo. Ni tshi ɭi dzudzanya ni sedza uri mushumo u khou ṱoḍa zwifhio na kona u ɭi fhaṱa nga nḍila ine ɭa fhindulana nawo.

Kha hu dzhielwe nzhele: ɭiñwalovhuñe ɭi dzudzanywa ho sedzwa ndivho ya tshenetsho tshifhinga. Arali hu tshi khou itwa khumbelo ya mushumo, hu sedzwa mushumo wonoyo na ṱoḍea dzawo ha ñwalwa ndalukanyo na tshenzhemo zwi yelanaho na ṱoḍea dza poswo.

Tsumbo ya kharikhulamu vithae

Kharikhulamu Vithae ya Munyai Khumbudzo

Zwidodombedza zwa vhuṇe

Tshifani:	Munyai
Madzina:	Khumbudzo
Diresi ya vhudzulo:	Ṭhohoyandou Maṇiini Block K P.O Box 3201 Ṭhohoyandou 0950
Diresi ya poswo:	078 8301 232 A tho ngo malwa Afrika Tshipembe 1985-09-05 850905 5372 084 Tshisadzini
Nomboro ya luṭingo:	078 8301 232
Tshiimo tsha mbingano:	A tho ngo malwa
Vhudzulapo:	Afrika Tshipembe
Duvha la mabebo:	1985-09-05
Nomboro ya basa:	850905 5372 084
Mbeu:	Tshisadzini
Murafho:	Murema
Madzangalelo:	U tamba na u ṭalela netibola

Zwidodombedzwa zwa pfunzo:

Sekondari:	Gireidi ya 12
Tshikolo:	Mphaphuli Secondary School
Ndalukanyo dza nṭha ha maṭiriki:	Diploma ya Vhagudisi ha Sekondari(2007)
Tshiimiswa:	Makhado College of Education
Thero:	Tshivenda,English,History,Education, Music

Tshenzhemo ya mushumo

Tshifhinga:	2007 u swika zwino
Mugudisi:	Tshivhase High School
Thero:	History kha Gireidi ya 12

Pfufho:

Mutambimakone wa ṛwaha kha netibola

Vhane vha nga kwamiwa nga ha nṅe

Mr Ratshitanga T B: Muṛwaleli (South African Democratic Teachers Union)
Nomboro ya luṭingo:015 962 1073

Mrs Magato C T: Ṭhohoyatshikolo (Mphaphuli)
Nomboro ya luṭingo:015 963 2233

4.6 NGANEA VHUTSHILO YA MUFU

Izwi ndi zwidodombedzwa nga ha mufu zwine zwa katela qivhazwakale yawe na zwothe zwa ndeme zwi mu kwamaho. Nganeavhutshilo ya mufu i tea u vha nga ndila i tevhelaho:

- I tea u vha pfufhi nahone yo tou nanga fhedzi zwiga zwa ndeme.
- I tea u katela zwidodombedzwa zwa mabebo sa: fhethu na datumu
- I tea u vha na zwiwe zwiga zwa ndeme zwa mufu
- I tea u katela zwidodombedzwa nga ha pfunzo, u shela mulenzhe kha zwi kwamaho mvelaphanda na lushaka na zwiwe-vho zwe mufu a kona u swikelela a tshi kha qiti tshila.
- I tea u amba nga ha muta wa mufu, hu nga vha vhana, mufumakadzi na vha bebi vho salaho.

Tsumbo ya nganeavhutshilo ya mufu

NGANEAVHUTSHILO YA MUFU MAGEKHA ELIAS MUNERI

Magekha Elias Muneri ndi nwana wa Vho- Tshinakaho na Vho- Ratshili Muneri. O bebwa nga dzi 05 Phando 1960 kha ja ha Nthabalala. O do phasa Gireidi 12. A isa phanda na pfunzo ngei Yunivesithi ya Venda, he a phasa pfunzo dza vhudededzi.

O vha e mura do wo khwa thatha kha tshigwada tsha vhaswa kerekeni ngei Vosloorus. O mbo di thomiwa nga vhulwadze ha N1H1 musi atshi vhuya seli ha lwanzhe Amerika. Vhulwadze ho mbo di bala nga ja 30 khubvumedzi 2009 e vhuongeloni ha UNION.

O sia mufumakadzi, vhana vhararu, khaladzi mbili na vhabebi vhawe vhothe.

A lale nga mulalo Mutavhatsindi.

4.7 MUVHIGO

Ri fanela u dzhiela nzhele zwi tevhelaho kha muvhigo:

- Ndi ngani muvhigo u tshi nwalwa.
- Tshivhumbeo tsha muvhigo kana kunwalele kwa muvhigo.
- Luambo lu shumiswaho kha muvhigo.
- Hu vhidzwa zwithu zwo tumbulwaho zwine muthu a nga zwi tanzila na musi e bogisini ja khothe.

- Muvhigo u nwaliwa uri hu sedzwe zwiṁwe zwi sa khou tshimbila zwavhuḽi, zwi sedzuluswe, hu vhe na ndulamiso, zwi konou ḽo u tshimbila zwavhuḽi. Muvhigi kha vhige mawanwa a tsedzuluso yawe.
- A ḽe na themendelo (nga inwe nḽila, kha ṭaluse uri u ṭoḽa hu tshi itwa mini malugana na thaidzo yeneyo)
- Kha magumo kana phendelo muvhigi kha sumbe nḽila ya vhupfiwa hawe malugana na muvhigo. Phendelo kha i ṭuṭuwedze muvhali wa muvhigo uri na nga iwa phanḽa.
- Tsaino ya muvhigi kana vhavhigi i tou vha khombe-khombe ngauri i vha i nḽila ya u ḽikumedzela kha zwe wa vhiga. Tsaino i ḽi fana na tshigannḽo tsha gunwe ḽau, ndi ngazwo ri tshi ri muvhigo u ofishiaḽa zwihulusa u swika na hanengei khoroni ya mulayo.
- Muvhigi u shumisa muthu wa vhuraru arali a tshi khou vhiga muvhigo wa tshiofisi.

Tshaka dza mivhigo

Muvhigo wa ṭhoḽisiso: vhunzhi ha zwo ambiwaho afho nṭha zwi livhana na muvhigo wa lushaka ulwu. Hu nga ṭoḽisiswa nga zwo iteaho lwendoni zwi songo tshimbilaho zwavhuḽi, khombo yo iteaho na zwiṁwe-vho.

Muvhigo wa mvelaphanḽa: muvhigi a nga vhiga a tshi sumbedza uri o no guma ngafhi kha mushumo we a pfi a u ite.

Kha hu dzhielwe nzhele: mivhigo iyi vhuvhili hayo i nga ḽi vhigwa nga nḽila ya tshiofisi kana i si ya tshiofisi.

Tshivhumbeo tsha muvhigo

- ṭhoho
- Marangaphanḽa
- Matshimbidzele
- Mawanwa
- Phendelo
- Themendelo
- Tsaino ya muvhigi
- Tshiimo tsha muvhigi
- Datumu

Tsumbo ya muvhigo

SUDZULUWANI SHUTLE COMPANY

1. Thoho

MUVHIGO WA U LITSHA MUSHUMO HA MAḐIRAIVA MAVHILI

2. Marangaphanda

Hu tshi tevhelwa ndaela ya mulanguli wa khamphani, u litsha mushumo ha vhareli vhaḁa kha khamphani ya Sudzuluwani nga nwedzi wa Lambamai ḁanwaha.

3. Matshimbidzele

- 3.1 Ho tevhelwa vho litshaho mushumo vha ambiwa navho mahayani avho.
- 3.2 Ho vhudziswa na vhaḁwe vha vhashumi vho salaho.
- 3.3 Ho sedzuluswa matholelwe na kushumele kwa vhareili avho vho ṱuwaho.
- 3.4 Ho vhudziswa mulangi wa vhareili avho.
- 3.5 Ho vhambedzwa kushumele kwa khamphani iyi na kwa ya vhahura.

4. Mawanwa

- 4.1 Vho litshaho mushumo vho sinyuswa nga u sa ḁewa ndiliso kha u shuma nga zwifhinga zwa musu ho no tshaisiwa na u sa ḁwaliswa kha vha UIF.
- 4.2 Hezwo zwi kha ḁi vha tshililo na kha vho salaho.
- 4.3 A ho ngo vha na zwinwe-vho zwi songo ḁaho kha matholele.
- 4.4 Mulangi u a ḁivha nga tshililo tsha vhareili.

5. Phendelo

Vhareili vho kulea nungo vhukuma. Hezwi zwi khou tsitsa tshirunzi tsha khamphani na mbuelo i wanalaho.

6. Themendelo

Miholo ya vhareili kha i engedziwe nga 25%.
Ovathaimi kha i badelwe u ya nga dziwara.

7.Tsaino: Masaha M.J (Tshanda tsha mulanguli)
M.J Masaha Fulwi 2009

4.8 ATHIKILI YA GURANNDA / MAGAZINI

Athikili ndi tshipiḁa tsha mafhungo tshine tsha ṁwalwa nga muṁwali kana vhaṁwali vha tshi ṁḁavhudza fhungo ḽo tiwaho. Athikili kanzhi i ḁisendeka kha mafhungo ane a khou bvelela nga tshenetsho tshifhinga tenda a vha mafhungo a ṁṁṁlaho dzangalelo ḽa vhavhali.

Zwipiḁa zwihulwane zwa athikili

Mvulatswinga: muṁwali u ḁivhadza fhungo ḽine a ṁoḁou amba nga haḽo.

Mutumbu: muṁwali u ṁḁavhudza nga vhuḁalo mihumbulo yawe nga ha fhungo ḽi re ṁafulani.

Phendelo: mafhungo oṁhe a vhinwa henefha.

Muṁwali wa athikili u fanela u londa uri u khou fhindula mbudziso dzi tevhelaho kha mafhungo awe:

- Ndi nnyi ane a khou ṁwaliwa nga hawe?
- ita mini?
- Ndi nga mini o ita zwe a ita?
- Zwo itea ngafhi?
- Zwo itea hani/ṁḁila-ḁe?
- A thikili i tea u mvumvusa ya dovha hafhu ya ṁea ṁḁivho.

Vhulapfu ha Athikili:

Hu tshi ṁwalelwa gurannḁa. Vhulapfu ha Athikili vhu vha henefha kha 500 – 750 wa maipfi (kana siaṁari ḽithihi u ya kha mavhili). Zwino ri tshi itela ngudo dzashu na ṁhoḁea dza silabasi, Athikili ri tea u guma henefha kha 120 – 150 wa maipfi.

ṁhoho ya Athikili:

ṁhoho ya Athikili i tea uri i kunge i nyanyule vhavhali. I tea u ṁwalwa nga vhuronwane na hone i vhe na thero.

Thero:

Hu tea u vha na thero ya mafhungo ine muṁwali a ḁisendeka khayoy. Tsumbo: Muthu anga ṁwala nga ha, vhugevhenga, zwamitambo, zwa makwevho, zwa poḽitiki, dwadze ḽa HIV / AIDS na zwiṁwe.

Luambo:

Luambo lu shumiswaho kha u ṁwala Athikili lu vhe lwo kunaho lune lwa pfala zwavhuḁi. Kuṁwalele ku vhe kwone-kwone hu tshi tevhelwa thekeniki dzoṁhe dza kuṁwalele.

Kuñwalele kwa Athikili

- I tea u vhalea nga u tšavhanya nahone nga ndila i leluwaho.
- Mitaladzi kha i dzudzanywe zwavhuḏi nahone luambo lu vhe lwo kunaho lu si na tsho khakheaho khalwo.
- Maipfi a u thoma kha athikili ndi a ndeme vhukuma sa izwi a one a no kokodza mihumbulo ya muvhali. Muñwali kha tšutšule dzangalelo la muvhali.
- Kha hu vhe na u tevhekena kana ndunzhe-ndunzhe kha zwi vhigiwaho.

Tsumbo ya Athikili

PHONDI YO FA NGA MAḏI	
Nga Mangalani Tshikovhi	
Mapholisa vho vhiga lufu lwa munna we a wanwa o papamala damuni. Vho-Josaya Ratsige ndi musi vha na maḏuvha vha tshi khou tšodwa. Tsho dzumbamisaho Vho-Josaya a si tshiñwe arali hu si uri vho fara ñwana wavho vha mu likita a tšodou sia vhathu. Hu pfi o fhedzisa tshisevho tshe vha sia.	Vho ri u vuwa vha livha ndiloni yavho. U wana tshisevho tshi tshi ri ndi a pfumelwa vha tšwa vho tou mu livha, u swika vho mbo ḏi mu namela. Vho ri u vhona tshinyalelo vha ri zwi siwa zwi tshi vhone. Mapholisa vha ḏo nngwana vhudzulavhafu.

4.9 EDITHORIALA

Ndi athikili ya gurannḏa kana ya magazini ine ya tšahisa vhupfiwa ha mudzudzanyi kana muandadzi wa magazini kana wa gurannḏa yeneyo.

Tšhoxea dza Edithorials kana zwine zwa tea u katelwa

- a) I tea u amba nga zwithu zwine zwa khou itea zwi kwamaho vhunzhi ha vavhali
- b) I tea u tšutšwedza vhathu u tenda kha kuvhonele kwa zwithu kwa muñwali wayo
- c) I fanela u nea mihumbulo na thandululo kha thaidzo kana fhungo li ambwaho nga haḷo
- d) I fanela u sumbedza uri ho itwa tsedzuluso vhukuma nga muñwali kana vhañwali
- e) I tea u kungedzela vhathu u tenda kha kuvhonele kwa zwithu kwa gurannḏa nga ndila i sa timatimisi.

Tshivhumbeo tsha edithoriala

Mvulatswinga

Mudzudzanyi u tea u vha na fhungokana thero ine a khou amba nga hayo ine ya kwama vhunzhi ha vhavhali.

Mutumbu

Vhañwali kana muñwali wa edithoriala u tea u tshisa muhumbulo kana kuvhonele kwawe kwa zwhithu.

Thasululo / Thandululo

Hu tea u newa ndila ya thasululo ya thaidzo i re tšfulani.

Magumo

Hafha mudzudzanyi u ombedzela nga fhungo jhulwane.

Tsumbo ya Edithoriala

Vho tšangedzwa kha Volomu 65 ya Gurannḁa ya Mbofholoho Ri pfa ro ḁala nyofho na tšonifho khulu kha Mudzimu Ramaandaothe musu zwo bulwaho nga Vhafunzi Vho-Tshifhiwa Irene. Ndi zwithu zwo no mangadza vhukuma kha heli ja hashu. Hezwi zwithu zwi khou itea nga ndila khulwane. Vharabeli vha saṁhane na vhadziavhuloi vha khou tou ḁibula ji nṁha ha tšoho	.Mudzimu o ri ḁisela tshifhinga tshiswa tsha mbekanyamushumo ya u vhuedzedza shango ngonani. LUKA 12:2-3 A huna tsho dzumbiwaho tshine tshi sa ḁo dzumbuluwa. Ndi hone zwine na amba swiswini zwi ḁo pfiwa tshedzani. Mpfariseni
--	---

4.10. KHOLUMU

- Ku ñwalele kwa kholumu a kwo ngo tou fhambana na kwa athikili. Zwothe tšhoḁea na tshivhumbeo zwi a fana. Phambano tšukhu ine ya vha hone ndi i tevhelaho: Kholumu a iñwalwi nga muñwe na muñwe.
- Vha gurannḁa kana magazini yeneyo vha nga tšoda muthu ane avha masithesele kha sia line vha khou tšoda a tshiñwala nga haḁo, sa tsumbo ; vhanga tšoda, Dokotela u amba nga HIV/AIDS kana zwiñwe zwa mutakalo.Rapolotiki u amba nga polotiki. Vhaḁivhi vha mitambo vha tshi ñwala nga zwa mitambo.
- Muñwali wa kholumu ya gurannḁa a nga amba nga ha thero dzo fhambananaho tshifhinga tshothe kana a amba nga thero nthihi zwi tshi bva tšhoḁea kana pfano ye a vha nayo na vha gurannḁa

Tsumbo ya kholomu

Thusani khoutshara u nanga tshikwadi Fhedzi ni lilele vhane vha ɔo sala nɔa

Shundunthule 31, 2010 10:25 PM | Nga TET

Carlos Alberto Parreira u tea u shumisa maanɔa ɔamusu u fhungudza vhatambi u swika kha vha 23 vho tendelwaho nga Fifa.

Zwi ɔo pwasha mbilu dza vho salaho nɔa. Ri a ɔivha uri ndi vhoneyi vhane vha ɔo kundelwa. Sa zwe khoutshara a amba dzivhege dzo fhelaho, muthu ane a tea u mu takadza ndi ene muɔe. Ri tenda uri Bevan Fransman na Andile Jali vha ɔo xelwa. Itumeleng Khune una vhukoni hune ha mu ita uri a vhe wa 1 u dzhena. Moeneeb Josephs na Rowan Fernandez vha ɔo wana zwiimo.

Mukaputeni Aaron Mokoena o tamba lwo no swika 100 kha Bafana Bafana. U ɔo dzhena fhedzi a songo tamba nga nɔila mmbi. Matthew Booth, Bongani Khumalo na Siyabonga Sangweni vha ɔo tea u thusa Mokoena murahu. Tsepo Masilela na Siboniso Gaxa vha ɔo tamba na Bryce Moon na Lucas Thwala sa vhathusi kha tshamonde na tshauja murahu. Steven Pienaar u tea u tambela Bafana sa Everton. Vhukoni ha Teko Modise na Siphiwe Tshabalala vhu tea u elela ha vhone. U amba ngoho, Franklyn Cale ho ngo tou vhone zwavhuɔi. Ndo amba fhedzi ndi nnyi ane a ɔo vha tshipiɔa tsha vha 23 vha u fhedzisela?

4.11. INTHAVIYU

Inthaviyu i vha vhukati ha vathu vhavhili, muvhudziswa na muvhudzisi, vha fhethu ho teaho nga tshifhinga tsho teaho. Musi huna inthaviyu hu vha na mufhindulano vhukati ha muvhudzisi na muvhudziswa. Kanzhi inthaviyu ya mushumo ivha na vhavhudzisi vhanzhi na muvhudziswa e muthihi.

Huna tshakha nnzhi dza inthaviyu, tsumbo: Ya mushumo, ya Radio, ya u rengisa, ya u humbela u ɔanganedzwa Yunivesithi kana Magudedzini.

Tsumbo ya inthaviyu

Iyi ndi inthaviyu vhukati ha Maṭodzi na mudzulatshidulo wa khorwana ya u ṭanganedza matshudeni Yunivesithi ya Maitazwiṭoma.

[Ndi ofisini Yunivesithi ya Maitazwiṭoma, Maṭodzi u khou vhudziswa dzi mbudziso nga mudzulatshidulo Vho-Nḑou]

Vho-Nḑou: Maṭodzi ndi humbela uri ni ri ṅee zwi dodombedzwa nga ha inwi muṅe ngau Pfufhifhadza.

Maṭodzi: Ndi ṅṅe Maṭodzi Radzuma. Ndi bva muḑini ure na vhana vhaṭanu. Ndi ṅwana wa vhuraru. Vhabebi vhanga avha shumi, ndi dzheniswa tshikolo nga malume anga. Kha giredi dzoṭhe ndo phasa nga ṅaledzi.

Vho-Nḑou: Ndi ngani no nanga u ḑa Yunivesithi iyi?

Maṭodzi : Thero ya dzhiolodzhi iitwa Yunivesithi ino. Vhagudi vhoṭhe vhane nda vha ḑivha, vha vhupo vhu bvelaho phanḑa mishumoni yavho vho guda henefhano Yunivesithi ino.

4.12 TSHIPITSHI

Tshipitshi ndi zwine muthu a amba o thetsheleswa nga vhathu. A nga tou vhala kana a amba zwi tshi bva ṭhohoni. Fhethu hune kanzhi zwipitshi zwa ṅekedzwa hone ndi miṭanganoni, dzikhoniferentseni, dzimpfuni, minyanyani, fhethu hu avhelwaho dzipfufho, vhuṭamboni ho fhambanaho na huṅwe.

Tshipitshi tshavhuḑi ndi tshi sa farisi vhathu vhuludu nahone tsha dovha hafhu tsha kwama zwine zwa khou bvelela khathihi na u tshimbilelana na nyimele ya henefho hune ha khou ambiwa hone. Hune zwa konadzea tshipitshi tshi tea u koḑelwa nga miswaswo. A tshitei u lapfesa.

Tshivhumbeo tsha tshipitshi

- **ṭhoho:** Tshipitshi tshavhuḑi ndi tshine tsha tea u vha na ṭhoho ine muambi a nga ḑinangela u ya nga thero ya mafhungo kana a tou vhetshelwa yone nga vho murambaho. ṭhoho kha i vhe i kungaho.
- **Theshano:** Afha ndi hune muambi a resha vhathu vha re hone u ya nga u sielisana.
- **Mvulatswinga:** A fha ndi hune muambi a thoma u amba mafhungo awe. ṭhoho ya mafhungo na yone i thoma u bveledzwa khagala. Zwauri hu khou ambiwa nga mini muthu u thoma u zwi pfa henefha naho ṭhoho ya tshipitshi i songo bviselwa khagala.

- **Mutumbu:** Afha ndi hune ha vha na mafhungo nga u angaredza. Ndi hone hune muambi a ḁa na mbuno dzawe dzoṱhe a tshi dzi tikedza. Phara nthihi kha i itwe nga muhumbulo muthihi.
- **Phendelo:** Tshipitshi tshavhuḁi tshi anzela u pendela nga mutaladzi kana mitaladzi isi gathi ine ha vha hu tshi khou nweledzwa mafhungo oṱhe nga u angaredza, u ṅea themendelo khathihi na u livhuwa vha ngaho sa mutshimbidzamushumo na vhathu vhoṱhe

Tsumbo ya tshipitshi

TSHIPITSHI TSHA VHUṬAMBO HA U ṬANGANEDZA DZIDIPLOMA.

“Mutshimbidzamushumo, vhaeni vhahulisei, vhashumeli vhoṱhe vha tshino sibadela, vhaongivhatei na vhathu vhoṱhe vho konaho u swika fhanu, ndi a vharesha nga mbilu yo ḁalaho dakalo, ndiri ndaa!.

Mutshimbidzamushumo, ndi pfa ndo hulisea nga maandḁa nga hezwi zwe ha tiwa ṅṅe uri avhe ṅṅe ndi no amba tshipitshi tsha ṅamusi, kana tshipitshi tsha ṅamusi tshivhe tshanga

Zwino-ha vhathu vha hashu, ndi na fhulufhelo lo ḁalaho la uri u vha a hu na a sa ḁivhiho uri ndi ngani ro kuvhangana fhanu ṅamusi vhunga zwo no ḁiambiwa.

Ro kuvhangana u takala na avha vhe vha ita mushumo muhulu mungafha. Ro kuvhangana u takala na avha vhe vha zwi kona u ṱhaphudza pfunzo dzavho. Ndi vhanzhi vha thoma navho vhe vha tou ri vha tshi swika vhukati vha neta.

Khe vhaha vhe vha konḁelela vha ṱhaphudza pfunzo dzavho. Ṽamusi ri ḁiṱongisa ngavho. Ndi zwone zwine Vhavendḁa vha amba vha tshi ri “u futelela hu a bveledza”. Ndi zwone kha ri pembele navho ri tshi tenda uri na riṅṅe liṅwe ḁuvha ri ḁo swika hafha he vha swika hone.

4.13 MUFHINDULANO

Mufhindulano ndi nyambedzano ine ya vha i tshi khou itea vhukati ha vhathu vhavhili.

Mufhindulano u tea u vha nga ndila-ḁe?

- Mufhindulano u tea uri u songo lapfesa
- Mufhindulano u tea u kunga
- U vhe wo fhelelaho u si na magake
- Luambo lu vhe lwo ḁowealeho kha u shumisa ḁuvha liṅwe na liṅwe.

Tshivhumbeo tsha mufhindulano:

Mvulatswinga: Mvulatswinga ndi one madzheni a mufhindulano ane a ri dzumbululela zwine ra nga lavhelela.

Mutumbu: Ndi une wa vha na madzina a vhathu na zwine zwa khou ambiwa. Madzina a tea u vha mapfufhi na hone mafhungo a tea u thoma phanda ha hune dzina la guma hone.

Phendelo / magumo : Iyi ndi thasululo ya zwe zwa vha zwi tshi khou ambiwa nga hazwo. Tshiwe tshifhinga muhwalu a nga pendela nga u netshedza kana u amba zwine zwa u vhina mafhungo a zwi vhea ngomu zwitangini.

Tsumbo ya Mufhindulano:

[Maluta u tangana na Thilivhali ndilani. Ndi kale a tshi khou mutoda malugana na tshikolodo tshawe tshine a vha natsho]

MALUTA: Ndi matsheloni, Thilivhali

THILIVHALI: Ndi khou zwi vhona uri ndi matsheloni.

MALUTA: Ni nga tou mphindula ngauralo ndi tshi khou amba na inwi ndo tou takala.

THILIVHALI: Zwa u takala hanu a zwi ntshumeli tshithu, ndi khou toda masheleni anga ane na nkoloda namusi. Ndi lini na fhanu tshe nda ni hwalela marifhi ni sa fhinduli.

MALUTA: Ndi a zwi divha zwauri ndi a ni koloda, fhedzi divhani hafha.

THILIVHALI: Ndi divhe hafha kha mini?

MALUTA: Ndi na vhathu vhane nda vha koloda sa inwi vhane na vhane nda tama u vha badela.

THILIVHALI: Zwino?

4.14 TSENGULUSO / RIVIWU

Ndi ndila ine muthu a nea mihumbulo yawe nga ha tshithu tshine a khou sengulusa. A fha hunga sasaladzwa kana ha khodiwa, zwi tshi bva kha zwine musengulusi a zwi vhone zwone. Musengulusi makone ndi ane a sa dzhie sia. Onoyo ndi ane a nea tshifanyiso nga ndila ine musi u tshi tangana na tshithu itsho, wa wana tsho tori kokotolo tsenguluso yo newaho nga musengulusi. Henefha ndi hune mutali a nea vhuhi na vhuhi nga ndila ine ya edana.

Maga ane a tea u tevhedzelwa musi hu tshi itwa tsenguluso.	Zwisumbedzi
Mvulatswinga; u thathuvha thoho ine ya khou tea u senguluswa	Nga u tou pfufhifhadza. U rwa nthaha thoho.
Mafhungo a vuvha ha tshithu	Zwidodombedzwa zwine zwa divhadza muvhali kana muthetshelesi nga ha divhazwakale.dizaini, mbonalo na

	zwothezwothe zwine zwa kwama t̥hoho ya mafhungo ane a khou tea u senguluswa
Manwelwdzo mapfufhi nga ha t̥hoho khathihi na thikhedzo iñwe na iñwe.	T̥haṭhuvhani puloto/zwi re ngomu/ tshumelo/ mbonalo / na zwiñwe-vho. Kha filimu/ḷitambwa/bugu, ni songo nea khunyeledzo hafha.
Ñongo wa mafhungo kana tshivhindini: Ñeani tsenguluso yañu nga u tou angaredza. Ñeani na mihumbulo yañu hafha	Ni songo ṅuñedza kana u dzhia sia. Tikedzani mihumbulo yañu nga mbuno.
Magumo; Khunyeledzani tsenguluso yañu	Ñweledzani mawanwa añu hafha.

Tsumbo ya tsenguluso / riviwu ya bugu

Tsenguluso ya Mafeladambwa nga NE Sigogo Itepa Publishers, 2006

Ndo vhala tshiṭori kha khandisomviswa ya bugu ya *Mafeladambwa* ya Vho NE Sigogo. Muñwali o ḍiñea tshifhinga tsha u engedza zwidodombedzwa a tshi itela vhavhali.

Vhabvumbedzwa vha ndeme vho ṅwalwa kha mutevhe mathomoni, ha konou ḍa mutevhe wa vhañwe vhabvumbedzwa. Maipfi ane a ṭalutshedza mubvumbedza muñwe na muñwe o dzudzanyelwa u konou pfesesa uri ndi vhoneyi havha musu tshiṭori tshi tshi kwama matshilo avho.

Na guḷosari ya masiaṭari a 17 mafheleloni a bugu i ṅea ṭalutshedzo ya mathemo na mañwe mafhungo a sa dzheniseiho nga ngomu ha tshiṭori, fhedzi zwine zwa engedza mafhungo ane a ita uri muvhili a pfesese.

Nga murahu ha u vhala bugu lwa vhuvhili, ndo ḍiwana ndi khou vhala ndi tshi dovha tshiṭori, ndi tshi takadzwa nga ṅḍila ine matshilo a vhabvumbedzwa a vha a tshi khou vhambedzwa na a vhañwe, na nga ṅḍila ine a khou ṭmanywa ngayo na u elela na mudzedze wa tshiṭori.

Mushumo wa t̥hoḍisiso we muñwali a ita u vhoneka kha nganetshelo ya tshiṭori. Ndi zwa vhukuma ndi tshinetulusi na tshidzinzi tsha muhumbulo tshine u nga si sendele kule natsho.

Musenguludzi: R Manngo

5. ZWIBVELEDZWA ZWIPFUFHI ZWA VUDAVHIDZANI

5.1 KHUNGEDZELO

Khungedzelo ndi ngila ya u aṇdadza bindu kana tshumelo ine muthu a i ṇekedza. Muṇwali wa khungedzelo a fanela u londa zwi tevhelaho:

- U ṭuṭula dzangalelo ḷa vharengi.
- U ṭalutshedza na u ita uri vathu vha fune tshibveledzwa.
- U livhiswa kha tshigwada tshikene tsho tiwaho(vhaswa, vhaaluwa, vha shumaho na zwiṇwe)
- U fanela u ṭuṭuwedza na nga u shumisa tshivhalo tsha vha shumisaho tshibveledzwa tshenetsho.
- U fanela u kona u shumisa luambo lwa u fhuredzela.

Tsumbo ya khungedzelo

LUVHOLA FHETHU HA U AWELA

Vho neta nga mushumo wa ṇwaha woṭhe?

Kha vha ḡe vha netuluwe fhanu Luvhola

Vha songo ḡa vho fara tshithu, ri ḡifhelwa nga u vha ṇea tshumelo

Ro no wina tshiphuga luraru tsha u vha vhomakone

Ri vhomasithesele kha zwi tevhelaho:

- **Minyanya**
- **Vhudzumbamo ha vhavhingani vhaswa**
- **Dzikhonfarensi**
- **Ṭano ḷa zwa sialala**

Riṇe ra balelwa u vha thusa ri vala bindu ḷashu.

Mitengo yashu I tou kokovha fhasi

Ri wanala henefha thavhani ya Luvhola kha ḷa Luvhola

U ḡivha zwinzhi vha nga ri kwama kha

(015) 234 8987/8/9 kana

096 453 0000 kana

luvhola@yahoo.co

LUVHOLA LUVHOLA LUVHOLA LUVHOLA

5.2 FUḷAYASI

Fuḷayasi ndi zwibambiri zwo gandiswaho zwa siaṭari ḷithihi zwine khazwo ha vha ho itwa khungedzelo nga ha vhuṭambo, tshumelo kana zwibveledzwa zwa thengiso. Fuḷayasi dzi anzela u shumiswa nga vhoramabindu vhaṭuku vhane vha khou aluwa Vhunga zwa u dzi bveledza zwi sa tou ḡura nga maanda. fuḷayasi dzi fhambana na burotsha ngauri dzone dzi vha na siaṭari ḷithihi fhedzi, nahone a dzi vhi dzo khavhisiwa kana u itwa na

zwifanyiso na dziembulemu. Fuḽayasi a dzi kombetshedzwi u bveledzwa nga mivhala-vhala yo fhambanaho, ngeno burotsha dzi tshi kombetshedza u nakiswa na u bveledzwa nga nḽila i ḽuraho.

Ndivho ya fuḽayasi ndi:

- U kunga
- U ṭuṭula dzangalelo
- U ṅea ndivho kana pfunzo
- U ṭuṭuwedza muthu u dzhia vhukando

Tsumbo ya Fuḽayasi

VHENGELE LA PRINCE ḽI KHOU VULA SOWETO

Khushumusi yo swika, khushumusi yo vha swikela vhukati ha ṅwaha.

Yashu khushumusi i ḽo ḽa luvhili kha ṅwaha.

Vhathu ro pfa zwililo zwavho

Zwe ra vha ri tshi khou zwi lila zwo sendela. Mafhungo a takadzaho asiano. Vhengele ḽashu ḽi funeswaho ḽa Prince, ḽo vhandamela. ḽi ḽo vula fhaḽa muḽini wa Soweto. Vhengele ḽi ḽi khou vula ḽina zwipeshala zwi mangadzaho. Thundu dzoṭhe vha ḽo dzi wana nga hafu ya mutengo vho u ḽowelaho.

ḽuvha ḽa u vula: 30 ḽara 2009

Tshifhinga: 10H00 u swika 21H00 Vharengi vha fumi vha u thoma vhane vha ḽovha vho renga zwithu zwa mutengo u linganaho kana u fhira R500,00 vha ḽo ṅewa luṭingothendeleki lwa mahala.

5.3 PHOSIṬARA

Phosiṭara ndi nḽila ya khwinesa ya u vhambedza zwithu zwa ndeme nga nḽila ya u zwi ṅwala kana u zwi gandisa kha mabambiri mahulwane ane a nga tou nambatedziwa fhethu ha nnyi na nnyi. Nga nḽa ha u vhambadza, phosiṭara i a vha i tshi pfukhisa muladza/nḽivhadzo, thambo kana fulo.

Phosiṭara i nga vha na tshifanyiso kana i sa vhe na tsho. Phosiṭara yavhuḽi i fanela u:

- U kunga maṭo a muvhili
- I tea u vhalea naho muthu a songo tou sendelesa tsini
- I songo vha na mafhungo manzhi
- I tea u pfufhifhadzwa nga zwiga zwi re na ndeme

KHONIFERENTSE YA LIFHASI YA TSIVHUDZO NGA HA DWADZE LA HIV/ AIDS

**Vhadzudzanyi :Tshigwada tsha Treatment
Action Campaign na Muhasho Wa Zwa
Mutakalo**

Fhethu:Tshitediamu tsha **Elispark**

Duvha:16 Nyendavhusiku 2009

Thero :Masiandaitwa a tshitzhili tsha eidzi

Vhaambi:

- Muphurofesa, MT Mulazwivhisi: (Yunivesithi ya Venda)
- Dokotela RC Mudzanani (Yunivesithi ya Johannesburg)

Khoniferentsi iyi i do dzhenelwa nga vhathu vho
fhambanaho na vhané vha khou bva kha mashango a
SADEC.

Phanda nga mutakalo wavhudi phanda !!!

5.4 MASIA NA NDAELA

Ri shumisa masia musi ri tshi laedza muthu uri a nga swikisa hani fhethu. Ra shumisa ndaela kha u tšlutshedza uri zwithu zwi itiswa hani. Musi ri tshi laedza ri shumisa limuḽi la ndaela. Ni tshi nea ndaela /masia ni fanela u pfufhifhadza nahone no bvela khagala. Izwi zwi fanela u ṅwalwa hu na ndunzhendunzhe. Kalani zwickhala nga ṅḽila i re yone. Arali hu khiḽomitha dza fumi kha dzi vhe dzenedzo. Laedzani nga zwithu zwihulwane zwi sa sudzulusei sa tshikolo, kereke, na zwiṅwe.

Tsumbo ya masia

Ṽḽila ya tsinisa ya u bva tshiṽṽtshini tsha bisi na u ya banngani.

Ni tshi tou bva tshiṽṽtshini ni ye mondeni. Ni ḽo mbo ḽi dzhena kha bada khulwane. Ni mbo ḽi tou longondo nga yeneyo bada u swika hune na ḽo wana robotho. Henefho ni khonele mondeni ni dzhene kha tshiṽaraṽa tsha Dada, ni tshimbile u swika mithara dza maḽana maṽanu ni ḽo wana mafhande a T. Ni pfuke zwiṽaraṽa zwiraru ni ḽo kona u wana giratshi, ni tshi tou i fhira ni ḽo wana kereke i kha tshanḽa tshauḽa. Phanḽa ha kereke hu na mafhande a T, ane na fanela u tevhela tshiṽaraṽa tsha Sadama. Ni tshimbile mithara dza 100 ni ḽo wana bannga i kha tshauḽa tshanḽu.

5.5 DAYARI

Dayari ndi bugu ine muthu a rekhoda zwiitei zwa vhutshiloni hawe zwine a vhona zwi zwa ndeme khae. Muthu a nga ṅwala na vhuḽipfi hawe nga ha nzulele kana nyimele.

Dayari i nga rekhoda:

- Zwithu zwo no bvelelaho
- Zwine zwa khou bvelela
- Zwine zwa ḽo bvelela (sa muṽangano une wa ḽo farwa nga datumu iṅwe ya phanḽa).

Ni fanela u dzhiela nzhele zwi tevhelaho musi ni tshi ṅwala dayari:

- Ni ṅwale datumu
- Ni shumise muthu wa u thoma
- Ni bvisela vhuḽipfi hanḽu kha bammbiri

Tsumbo ya dayari

Musumbuluwo, 23 Luhuh 2008

Khotsi anga vho mmbidzela kamarani yavho zwenezwi mme anga vha kha ɗi tou bva u ɗuwa. Vha ri ndi fanela u ɗa ɗuvha ɗiɗwe na ɗiɗwe nda adzela mmbete wavho. Ndi tshe ndo ima vha mbo ɗi ntsukumedzela kha mmbete vha n... A vho ngo nndonda ndi tshi vhea mukosi wa vhuɗungu.

Tshe vha amba ndi uri 'wa tou zwi munyu, wo fa.

ɓavhuvhili 24 Luhuh 2008

Mme anga vha khou bva. A vha ɗivhi uri vho ntsia khakhathini. Heɗi ɗiduna ndi a ɗi vhenga. Hone ndi khotsi anga vha vhukuma-shu? ɓo vula vothi...

Heyi ndi tsumbo ya dayari ya ɗwana ane a khou tambudzwa nga khotsi awe lwa vhudzekani

5.6 GARATTA YA THAMBO

Vhunga na dzina ɗi tshi tou ɗibula, garaɗa ya thambo mushumo wayo ndi u ramba. Vhathu vha nga rambelwa zwithu zwo fhambanaho- vhuɗambo ha mabebo, munyanya wa mbingano, vhuɗambo wa zwa pfunzo, na zwiɗwe. Mafhungo mahulwane ndi u dzhiela nɗha tshivhalo tsha maipfi tsho lavhelelwaho uri a songo vha maɗukusa kana manzhisa.

Tsumbo ya garaɗa ya thambo

Kha vha ɗe vha takale na riɗe. U vha hone havho vhuɗamboni ha u pembelela **MARANDELA SINGO**. Kha u vuledza hawe pfunzo zwi ɗo vha zwa ndeme kha riɗe.

Zwododombedzwa zwa vhuɗambo zwi nga nɗila I tevhelaho:

ɓuvha: 12 Shundunthule 2010

Fhethu: Holoni ya lushaka ya Mutale

Tshifhinga: Iri ya 10

Kuambarele: Ku si kwa fomaɗa

RSVP: Livhuwani kha 082 999 3322

Shandukani kha 083 777 4564

LWENDO LWO VULEDZEA

MIFHULULU MIFHULULU

MIFHULULU

MIFHULULU

5.7 GARAŦA YA POSWO

Hu na ndila nnzhi kana dzo fhambanaho dzine vhathu vha dzi shumisa kha u rumela milaedza yo fhambanaho fhethu kana kha zwithu zwo fhambanaho. Hone-ha edzonu pfa uri garaŦa ndi mini:

- GaraŦa ya poswo ndi garaŦa ine ya shumiswa kha u rumela milaedza nga poswo.
- Mulaedza u rumelwa nga garaŦa heyi u sina fulobo.
- Ndi garaŦa yo itwaho hu na ndivho ya uri i nga shumiswa nga yone ine sa mulaedza wo tou poswaho.
- I nga vha gararaŦa Ŧhukhu i re na tshifanyiso kha Ŧinwe siaŦari ngeno kha Ŧinwe hu tshikhala tshine khatsho ha nwalwa mulaedza
- I nga vha garaŦa ya masiaŦari mavhili Ŧinwe Ŧi Ŧa tshifanyiso ngeno Ŧinwe Ŧi Ŧa Ŧiresi na tshiŦemmba.

Minwe ya mishumo ya garaŦa ya poswo asiyi:

- U rumela milaedza mipfufhi.
- U ramba
- U fhulufhedza
- U fhululedza
- U humbudza
- U tamela mashudu
- U ŦuŦuwedza na zwiinnwe.
- VhubvaŦuvha, Vhukovhela, Devhula, Tshipembe, U livhana na, tsini, murahu, phanŦa, fhasi, TshanŦa tshauŦa na tshamonde, U khona, u tsa, u gonya.

Tsumbo ya garaŦa ya poswo

TSHIŦEMMBE Kha khonani ya nga Rudzani Afha ndi tama u livhuha khonani na mashaka kha u ntikedza. Ndi livhuha thuso ya masheleni na mihumbulo nga tshifhinga tsha munyanya wa khaladzi anga Wavho Funanani	Rudzani Manngo PO Box 585 Shayandima 0927
---	--

5.8 U DADZA FOMO

Shango line ra khou tshila khalo ndi shango line la toda ri tshi dadza fomo kha vhunzhi ha zwithu zwine ra vha ri tshikhou zwi toda. Ndi kha dzenedzi dzi fomo dzine ra wana vhuvha ha muthu ho dodombedzwa.

Tsumbo ya fomo ya u apulaya mushumo:

A. POSWO YO KUNGEDZELWAHO	
Tshiimo tshine tsha khou apulayelwa (sa) <i>Thoho ya tshikolo tsha Mbilwi</i>	Muhasho we tshiimo tsha kungedzelwa khatsho: <i>Muhasho wa Pfunzo ya Mutheo</i>
Nomboro ndaula (sa kha khungedzelo) <i>2012/045</i>	Arali vha newa mushumo vha nga thoma lini KANA vhanga shuma lwa u onesa lwa tshifhinga tshingafhani kha mutholi wavho wa zwino? <i>01 Thangule 2012</i>
Ndivho ya u apulaya mushumo (Kha vha nwale mafhungo mararu)	<i>U bveledza luambo lwa Tshivenda. U fhaṭa na u vhulunga mvelele ya Tshivenda. U alusa vhukoni ha u vhala Tshivenda.</i>
B. ZWIDODOMBEDZWA ZWA VHUṆE	
Tshifani	<i>Tshikota</i>
Madzina	<i>Thendo, Mangalani</i>
Nomboro ya vhuṇe	<i>9509110354080</i>
Murafho	<i>Murema</i>
Mbeu	<i>Tshiduna</i>
Vha na vuholefali?	<i>Hai</i>
Vha mudzulapo wa Afrika Tshipembe?	<i>Ee</i>
Arali i hai, vha wa lushaka lufhio?	<i>A zwi todei</i>

C. RI VHA KWAMA						
Luambo lu no takalelwa kha vhudavhidzano?				Luisimane		
Nomboro ya luṱingo nga tshifhinga tsha mushumo				0159704250		
Nḽila ya vhudavhidzani yo no				Poswo	imeili X	fekisi
Zwidodombedzwa zwa vhudavhidzani (zwa afho nṱha)				<u>thendo@yahoo.com</u>		
D. DZINDALUKANYO						
Dzina la Tshikolo / Thekhenikha la College		Pfunzo dza nṱhesa		Nwaha		
Yunivesithi ya Venḽa		BA		1990		
Yunivesithi ya Kapa		MA		2001		
Ngudo dza zwino (Tshiimiswa na ndalukanyo): PhD, Yunivesithi ya Limpopo						
E. TSHENZHEMO YA MUSHUMO ⁵ (A vha litshe arali vho ṅekedza kharikhuḽamu vithae						
Mutholi (na wa zwino)	Tshiimo tsho farwaho	U bva		U swikela		Ndivho ya u tutshela mushumo
		Nwedzi	Nwaha	Nwedzi	Nwaha	
Muhasho wa Pfunzo	Mudededzi	Phanda	1991	Fulwi	2002	Nyaluso Nyaluso
Muhasho wa Pfunzo	Thoho ya muhasho	Fulwana	2002	Fulwi	u swikela zwino	Nyaluso
Arali vho vhuya vha tholwa kha tshumelo dza lushaka kha vha sumbedze arali hu na hu na zwine zwa ita uri vha si tholwe hafhu.					Ee	Hai
Arali hu ee, kha vha ṅee dzina la uyo muhasho.					A zwi ṱodei	

F. DZINYAMBO (Kha vha ñwale <i>u lingedza, u kona, u konesa</i>)		
Tshivenda	U amba	<i>U konesa</i>
	U vhala	<i>U konesa</i>
	U ñwala	<i>U konesa</i>
Luisimane	U amba	<i>U konesa</i>
	U vhala	<i>U konesa</i>
	U ñwala	<i>U konesa</i>
Tshivhuru	U amba	<i>U lingedza</i>
	U vhala	<i>U kona</i>
	U ñwala	<i>U lingedza</i>
G. THEMENDELO (A vha litshe arali vho ñekedza kharikhulamu vithae i re na zwidodombedzwa)		
Dzina	Vhushaka havho navho	Luṱingo (tshifhinga tsha
<i>JT Mulaudzi</i>	<i>Ṱhoho ya Tshikolo</i>	<i>0159628327</i>
<i>BR Bele</i>	<i>Muraḁo wa Siviki</i>	<i>0159720468</i>
<i>NN Mashavhela</i>	<i>Dokotela wa muṱa</i>	<i>0158902344</i>
Ndi a ana uri mafhungo oṱhe o fhelela na hone ndi one na uri o lulama u ya nga ha ñḁivho yanga. Ndi a zwi ḁivha uri mafhungo a si one e a ñetshedzwa a ḁo ita uri khumbelo yanga i bviswe kana ndi thathiwe mushumoni		
Tsaino: <i>T.M. Tshikota</i> Datumu: <i>30 Lambamai 2010</i>		